

Studia Biblica Slovaca

2/2013

5

Ročník 5

2013

Číslo 2

Studia Biblica Slovaca

Offprint

Studia Biblica Slovaca je časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník V (2013), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Juraj FENÍK (Košice) – Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Prešov) – Jozef JANČOVIČ (Bratislava) – Róbert LAPKO (Košice) – Libor MAREK (Roma, I) – Milan SOVA (Bratislava) – Peter ŠOLTĚS (Oestrich-Winkel, D) – Jozef TIŇO (Bratislava) – František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) – Pavel VILHAN (Badín) – Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Výkonný redaktor: Martina Korytiaková

Jazyková úprava: Elena Slaná

Obálka: Michal Martinka

Na príprave publikácie sa podieľali aj Róbert Horka, Branislav Kľuska, Miloš Lichner SJ, Mária Mihulcová a Július Pavelčík.

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 26 02, redakcia@biblica.sk, www.biblica.sk,

František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, ftrstensky@gmail.com.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe (najlepšie pripojeným dokumentom e-mailu), podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word (formát A4, typ písma Times New Roman, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine a angličtine, zoznamom bibliografie podľa bibliografického štýlu a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Viac na www.biblica.sk.

Objednávky môžete posilať na mailovú adresu vydavateľa (kniznica@frcth.uniba.sk), redakcie (redakcia@biblica.sk) alebo knižnice Kňazského seminára sv. Františka Xaverského v Badíne (kniznica@xaver.sk).

Bankové konto: 4016292755/7500, IBAN: SK19 7500 0000 0040 1629 2755

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia. Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

ABSTRAKTY

Abstrakty

Biblica 93 (2012)¹

(č. 1) 1-20: **H. Ausloos – V. Kabergs, «Paronomasia or Wordplay? A Babel-Like Confusion. Towards a Definition of Hebrew Wordplay».** Biblickí autori, resp. redaktori, aby upúťali pozornosť poslucháčov či čitateľov, volili často slovné spojenia, pre ktoré boli charakteristické viacznačnosť a fonetická podobnosť. K takýmto literárnym figúram patria najmä paronomázia a slovná hra. Dvojica autorov Kabergs a Ausloos chce vniesť väčšiu jasnosť a precíznosť v používaní týchto výrazov. Paronomáziu definujú ako spojenie slov, ktoré podobne znejú, ale majú rozličný význam. Slovná hra je potom definovaná ako širší pojem, ktorý v sebe zahŕňa súčasne zvukovú a významovú podobnosť.

21-42: **N. Na'aman, «Biblical and Historical Jerusalem in the Tenth and Fifth-Fourth Centuries BCE».** Popredný izraelský historik Nadav Na'aman sa vo svojom článku zameriava na biblické opisy budovania Dávidovho mesta (2 Sam, 1 Kr, 2 Kr, Neh) a dáva ich do súvisu s archeologickými objavmi v Jeruzaleme, ktoré siahajú od 5./4. až do 10. stor. pred Kristom (Millo, Ofel, kamenné štruktúry, vykopávky v oblasti chrámu, atď.) Prichádza k záveru, že biblická historiografia je poznačená ideológiou veľkého zjednoteného kráľovstva, ktorá nepriznáva význam staviteľskej činnosti neskorším judským kráľom a väčšinu stavebných projektov v Jeruzaleme zaraďuje na začiatok monarchie.

43-67: **M. H. Jensen, «Rural Galilee and Rapid Changes: An Investigation of the Socio-Economic Dynamics and Developments in Roman Galilee».** Viaceré analýzy sociálno-ekonomických podmienok Galiley za vlády Herodesa Antipa vedú k uzáverom, že pre toto obdobie sú charakteristické náhle zmeny a zhoršujúca sa situácia pre miestnych

¹ Prístupné na <http://www.bsw.org/Biblica/Vol-93-2012/> [cit. 2013-07-30].

roľníkov. Jensen naproti tomu poukazuje na nové archeologické objavy a systematicky vyvracia takéto pohľady. Životná úroveň galilejského regiónu na prelome letopočtov sa vyznačuje stabilitou a dokonca miernym rastom. Politické ovzdušie je relatívne pokojné a počet usadlostí rastie. Popri veľkých latifundiách jestvuje tiež drobné roľníctvo. Vzmáha sa špecializovaná výroba a obchodné styky. Daňový systém nie je nijako zvlášť represívny a nie sú zaznamenané žiadne klimatické kalamity.

68-85: **G. C. Heider**, «**The Gospel according to John: The New Testament's Deutero-Deuteronomy?**». Umiestnenie Evanjelia podľa Jána za synoptické evanjeliá pripomína zaradenie Knihy Deuteronomium na záver Tóry. Autor príspevku si všíma hlavné paralely medzi formou a obsahom týchto dvoch kníh, ktoré podľa neho spĺňajú rovnakú „kánonickú funkciu“. Obe sa vyznačujú štylistickou jedinečnosťou (Dt oproti JEP prameňom Gn-Nm; Jn v porovnaní so synoptikmi), oslovujú poslucháčov v druhej osobe plurálu, predstavujú hlavného protagonistu (Mojžiša/Ježiša) ako Prostredníka, zdôrazňujú eschatologickú prítomnosť, adresujú svoje poslanstvo budúcim generáciám (Dt 5,3/Jn 17,20) a sú výrazom budovania identity veriaceho spoločenstva.

Animadversiones: 86-97: **J. Blenkinsopp**, «**The Baal Peor Episode Revisited (Num 25,1-18)**». Príbeh o Izraelitoch na moabských stepiach (Nm 25–26) obsahujúci Finésov zákrok proti zmiešaným manželstvám tvorí naratívny prechod medzi generáciou, ktorá vyšla z Egypta, a novou generáciou, ktorá má vstúpiť do zaslúbenej zeme. Začiatok state (25,1-5) nesie známky prameňa J (resp. JE) a odsudzuje spojenie Izraelitov s Moabkami. Nasledujúca epizóda je poznačená slovníkom prameňa P a spomína Madiánčanku, čo je v protiklade s manželstvom Mojžiša. Blenkinsopp na základe toho usudzuje, že Mojžiš je považovaný za príslušníka starej generácie, ktorej nelegitímne manželstvá sú v SZ tolerované (ako Abrahám – cudzinka Ketura, Izák – neter Rebeka, Jakub – neter Ráchel, Jozef – cudzinka Asenet).

98-106: **J. Park Sung**, «**A New Historical Reconstruction of the Fall of Samaria**». Model dvakrát dobývanej Samárie, najprv Šalmaneserom V. a neskôr Sargonom II., predstavuje viacero závažných otázok a pochybností. Tento príspevok analyzuje asýrske písomné pramene zo začiatku panovania Sargona II., ktorého nástup na trón vyvolal viaceré vzbury. Je preto pravdepodobné, že Sargon II. nepatril do priamej kráľovskej línie a trón si uzurpoval hneď po tom, ako dobyl Samáriu v úlohe generála Šalmaneserovho vojska. Táto jeho vojenská výprava mohla byť následne zaznamenaná v Asýrskej charte ako jedno z jeho prvých kráľovských vojnových ťažení.

107-115: **E. Sh. Holtz**, «**Why are the Sins of Ephraim (Hos 13,12) and Job (Job 14,17) Bundled?**». Vo veršoch Oz 13,12 a Jób 14,17 sa objavuje spoločný motív „zviazania hriechu“ (בְּצִרְוֹר פִּשְׁעֵי/צִרְוֹר עֵוֹן). Holz dáva tento výraz do súvisu s jurisdikčnými textami novobabylonského pôvodu. Na pozadí súdneho procesu Boh vystupuje ako sudca, ktorý „zapečatuje zväzok“ predstavujúci hriechy Efraima a Jóba, aby sa tak zachovali v celistvosti ako *corpus delicti* až do samotného vyrieknutia rozsudku.

(č. 2) 161-186: **J. S. Baden**, «**The Continuity of the Non-Priestly Narrative from Genesis to Exodus**». Je všeobecne prijímané, že v knihách Gn a Ex sa odrážajú viaceré redakcie a pramene. Baden ich súhrne rozdeľuje do dvoch: „kňazský“ a „nekňazský“. Podrobná analýza ich vplyvu na príbehy o patriarchoch a o východe z Egypta

ukazuje, že tieto naratívne formy, hoci sa vyznačujú osobitnými znakmi, nemôžu jestvovať oddelene a sú úzko prepojené medzi sebou. „Nekňazská narácia“ o patriarchoch vytvára nevyhnutný úvod k Ex a nachádza tu svoje pokračovanie.

187-208: **K. Schmid**, «Genesis and Exodus as Two Formerly Independent Traditions of Origins for Ancient Israel». Tento článok zürišského profesora Schmida je odpoveďou J. Badenovi (predchádzajúci článok), v ktorej kritizuje jeho zjednodušovanie teórie prameňov a narácií. O nezávislosti tradície ohľadom patriarchov a tradície o exode svedčia podľa neho Ez 33,24 a ďalšie historické a literárne argumenty. Schmid vidí zásadný rozdiel medzi jeho teóriou a názormi Badena v tom, že kým Baden pokladá vznik Proto-Pentateuchu za predliterárnu záležitosť, Schmid jeho prvú formuláciu pripisuje kňazskej narácii P.

209-226: **A. E. Gardner**, «The «Little Horn» of Dan 7,8: Malevolent or Benign?». Opis „malého rohu“ medzi desiatimi rohmi „štvrtého hrozného zvieraťa“ v Dn 7,8 nekorešponduje s obrazom bohorúhačského a násilného „malého rohu“ v Dn 7,20n či Dn 8,9-11. Autorka odkrýva pozitívny význam pojmov: „oči ako ľudské oči“, „ústa, ktoré hovoria veľké veci“ v Dn, Ž, Zach a i. Podľa Gardnerovej z toho vyplýva, že Dn 7,8 má predmakabejský pôvod a necharakterizuje historickú postavu Antiocha Epifana.

227-241: **H. C. Kim**, «The Worship of Jesus in the Gospel of Matthew». Evanjelium podľa Matúša predstavuje osem scén „klaňania sa“ (προσκυνέω) Ježišovi. Spomedzi nich označuje kórejský biblista Kim štyri ako „epifanické“: mudrci z východu (2,2.8.11); po kráčaní po vode (14,33); dvakrát po zmŕtvychvstaní (28,9.17). Na základe týchto scén Kim rekonštruje možný rituál „poklony“ matúšovskej kresťanskej komunity: 1. vyznanie, 2. vyjadrenie emócií, 3. dar, 4. prosba. Tieto reálie dáva do súvisu s grécko-rímskym chápaním kultu cisára a s jeho sociálno-politickými dôsledkami.

242-260: **J. Assaël**, «La valeur théologique du 'oui' (2 Co 1,17)». Pavol v 2 Kor 1 píše o svojom zámere navštíviť Korint'ánov a svoj úmysel potvrdzuje záhadnými slovami, že jeho „áno“ je „áno“ a „nie“ je „nie“ (1,17). Assaëlová analyzuje v článku, ako chápali tento verš v latinskej tradícii cirkevní otcovia a neskoršie preklady. Pavol dáva časticiam „áno, nie“ teologický význam a hodnotu. Jeho správanie má byť v zhode s posolstvom Krista tým, že eliminuje všetko negatívne, čo protirečí Božiemu dobrotivému a pozitívnemu plánu.

Animadversiones: 261-267: **M. V. Fox**, «Behemoth and Leviathan». Ako vrcholný dôkaz všemohúcnosti Boha Stvoriteľa v Jób 40–41 sú nezvyčajné tvory „Behemot“ a „Leviatan“. Autor tohto príspevku identifikuje tieto zvieratá z hľadiska zoologickej taxonómie. Súhlasí s rozšírenou mienkou, že Behemot predstavuje hrocha. Avšak Leviatan nezodpovedá úplne ani veľrybe, ani krokodílovi, hoci v Jób 40,25–41,26 korešponduje najviac s vtedajšou predstavou veľryby.

Biblica 93 (2012)²

(č. 3) 321-339: **B. C. Gregory**, «**Slips of the Tongue in the Speech Ethics of Ben Sira**». V múdroslovej literatúre je bežným motívom rada kontrolovať svoj „jazyk“, resp. „ústa“. Grécka verzia Sir 14,1a používa namiesto spojenia: לֹא עֲצָבָה פִּיהוּ („nezarmucujú ho jeho ústa“) pre biblický jazyk netypické: οὐκ ὀλίσθησεν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ („nepošmykne sa svojimi ústami“), čo je výraz známy z gréckej klasickej literatúry a nachádza sa aj v staroegyptskom *Poučení Anchšesónka*. Gregory analyzuje viaceré použitia tohto výrazu v Sir a na pozadí Prís objavuje v ňom význam: „nedostatok disciplíny“, čo nie vždy korešponduje s hriechom klamstva alebo ohovárania.

340-356: **M. Pavan**, «**Alcune differenze nella divisione delle parole nei manoscritti del TM**». Masoretský text nemožno považovať za absolútnu normu pri analýze redakcií a pri porovnávaní variant starých prekladov. Pavan na štyroch príkladoch (Ž 9,1; 102,4; Jób 24,6; 2 Kr 6,25) poukazuje, ako sa MT odlišuje v *Leningradskom* a *Aleppskom kódexe*. Masoreti okrem rozlíšenia gramatických, fonetických a sémantických elementov vnášali do hebrejskej Biblie tiež midrašovskú interpretáciu – najmä tam, kde sa text vyznačoval nejednoznačnosťou.

357-376: **J.-N. Aletti**, «**Analyse narrative de Mc 7,24-30. Difficultés et propositions**». Ježišova odpoveď Sýrofeničanke vyvoláva u poslucháčov a komentátorov určité rozpaky. Aletti podáva naratívnu analýzu Mk 7,24-30 v kontexte predchádzajúcej state, kde Ježiš vyčíta farizejom úzkoprsoť tradície a náuky o poškrvňujúcich jedlách, čo tvorí prípravu na Ježišovu „misionársku cestu“ do pohanského kraja. Ježiš tým, že prirovnáva pohanov k „šteňatám“, ich súčasne zaraďuje do „domáceho prostredia“ a do blízkosti „stola“ Izraela. Žena svojou odpoveďou viery umožňuje, aby sa Božia spasiteľná moc prejavila v Kristovi aj na pohanoch.

377-402: **J. C. Ossandón**, «**Bartimaeus' Faith: Plot and Point of View in Mark 10,46-52**». Slepec Bartimej je poslednou postavou v Mk, ktorá zakúša Ježišovu uzdravujúcu moc na jeho poslednej zastávke pred vstupom do Jeruzalema. Autor článku analyzuje hľadisko rozprávania (*narrative point of view*) Mk 10,46-52, podľa ktorého úryvok stanoví istý záver a vyvrcholenie manifestácie Ježišovej mesiášskej identity, ktorá začala Petrovým vyznaním v Mk 8,27n. Osoba Bartimeja predstavuje ideálny model Ježišovho učeníka, ktorý z počutia uverí, vyznáva otvorene svoju vieru, prosí Ježiša o dar „vidieť“ a hneď ho aj bezvýhradne nasleduje na ceste „kríža“.

403-426: **J. C. Collins**, «**Noah, Deucalion, and the New Testament**». Už Filón Alexandrijský identifikoval biblického Noema s gréckym mýtickým Deukalionom, ktorý bol pre svoju zbožnosť zachránený pred potopou (*DeP.etP.*, 23). Collins si všíma, že miesta v NZ, ktoré spomínajú príbeh potopy (Mt 24,39; Lk 17,27; Hebr 11,7; 1 Pt 3,20n; 2 Pt 2,4n) nepoužívajú výrazy typické pre LXX. Dokonca 2 Pt 2,5 označuje Noema ako κῆρυξ (klenot) – rovnako ako *Sibyline orákulá 1,129* – a v 1 Pt 3,20 pripomínajú viaceré

² Prístupné na <http://www.bsw.org/Biblica/Vol-93-2012/> [cit. 2013-07-30].

výrazy Platónov opis potopy (*Timaios 22d*). Collins preto predpokladá, že podobne ako Filón a Jozef Flávius aj autori 1 Pt a 2 Pt dobre poznali grécke opisy dávnej potopy.

427-450: **T. Callan**, «**Reading the Earliest Copies of 2 Peter**». Najstaršími písomnými svedectvami 2 Pt sú *Papyrus 72*, *Sinajský* a *Vatikánsky kódex*. Autor tohto článku si všima textové variácie týchto rukopisov a podrobne vypočítava chyby pri ich prepisovaní, ktoré sa väčšinou týkajú zjednodušeného hláskovania (tzv. itacizmy). Dôležitejšia je však kristologická interpretácia textov: kým *Vatikánsky kódex* vidí Ježišovo božstvo v aspekte odlišnosti od Boha Otca (1,2: του θεου και Ιησου του κυριου), v P⁷² sa toto rozlíšenie stráca (του θυ Ιηυ του κυριου). Callan pokladá *Vatikánsky kódex* za bližší originálnemu zneniu 2 Pt.

(č. 4) 481-499: **I. Kalimi**, «**King Solomon: His Birth and Names in the Second Temple Period Literature**». Opis narodenia Šalamúna v 1 Krn sa líši od 2 Sam. Podľa „kronikára“ bol Šalamún štvrtým synom Betsaby (1 Krn 3,5) a jeho teoforické meno Jedidjá nie je vôbec spomenuté. Kalimi vysvetľuje prvú nehodu pomocou literárno-numerickej formy 3-4 (resp. 3+1), podľa ktorej štvrtý (a najmladší) syn získava trón – sám Júda je Jakubovým štvrtým synom. Druhú odlišnosť autor objasňuje tendenciou 1 Krn ukázať kráľa Dávida len v dobrom svetle a meno Jedidjá by mohlo pripomenúť podrobnosti Šalamúnovho pôvodu (2 Sam 12,24n), ktoré 1 Krn zatajuje. Autor ilustruje tento vývoj vo vnímaní Šalamúna aj na Sir, Neh, Ž, Jozefovi Fláviovi a na *Talmude*, v ktorom je Šalamún stotožnený s Qoheletom.

500-519: **A. Pinker**, «**On the Meaning of Job 4,18**». Elifazova reč v Jób 4–5 predstavuje majstrovský kúsok biblickej poézie. Avšak presný význam 4,18 zostáva hádanou hlavne kvôli nejasnému výrazu תהלה. Pinker podrobne analyzuje celý verš a vidí v ňom uplatnenie rečnickej metódy *qal waḥomer* (od jednotlivých premis k všeobecnejšiemu záveru). V termínoch עבריי a מלאכיו rozpoznáva význam: „úklady a pohyby nebeských telies“ či iných meteorologických javov. *Hapax* תהלה chápe ako chybný prepis תלה od להה „slabnúť, chabieť“. Celý verš prekladá: „Keď on nemôže dôverovať svojim sluhom a báda slabosť na svojich posloch.“ Z verša vyplýva: o čo skôr nájde Boh nedokonalosti a chyby na človekovi, keď ich dokáže vidieť aj na svojich neživých a pritom stálych obežniciach!

520-542: **W. Schütte**, «**Die Amosschrift als juda-exilische israelitische Komposition**». Historické zadelenie účinkovania proroka Amosa spadá podľa Am 1,1 do obdobia pred r. 740 pred Kr. Schütte však vo svojom príspevku ukazuje, že kľúčom k porozumeniu vnútornej štruktúry Am je lektúra textu z hľadiska situácie Izraelčanov v judskom exile po r. 720 (*israelitische juda-exilische Lektüre*). Utečenci z Izraela si do Judského kráľovstva prinášajú Amosove orákula a podrobujú ich redakčnej úprave: Am 1–2 opisuje pocity imigrantov v Judei; Am 3–6 vyčíta izraelským elitám vinu za toto nešťastie; Am 7 menuje príčiny, prečo Izrael trpí; Am 8–9 nakoniec vidí jedinú nádej v Judei a nie v Asýrii.

543-556: **M. Thiessen**, «**Abolishers of the Law in Early Judaism and Matthew 5,17-20**». Zdôraznenie faktu, že Ježiš neprišiel „zrušiť Zákon, ale ho splniť“ v Mt 5,17, nepriamo naznačuje, že prvotnej Cirkvi židia vyčítali odklon od Tóry. Thiessen rozoberá

používanie slovesa (κατα)λύω v spisoch raného judaizmu. V 2 Mak a 4 Mak je zo „zrušenia Zákona“ obviňovaný Antiochus a v *Židovskej vojne* zasa Jozef Flávius odsudzuje počínanie zelótov, ktorí svojim „rušením“ Zákona a tradície prispeli k zničeniu Jeruzalemského chrámu.

557-579: **S. T. Ferda**, «**«Sealed» with the Holy Spirit (Eph 1,13-14) and Circumcision**». Výraz „pečať Ducha Svätého“ v Ef 1,13 môže pripomínať iniciačné kresťanské obrady krstu a pomazania. Článok Ferdu však poukazuje na kontext medzitestamentálnej literatúry a Pavlových listov, na základe čoho prichádza k záveru, že pod „pečaťou“ sa v prvom rade myslí na obriezku. Spomínané slovné spojenie má napomôcť vyriešeniu napätia medzi židovskými kresťanmi a obrátenými pohanmi.

580-589: **B. J. Noonan**, «**Hide or Hue? Defining Hebrew שֶׁחֶמֶת**». Pri opise zhotovenia svätostánku na púšti (Ex 35; Nm 4) sa viackrát ako poťahový materiál spomína „tachášova koža“ (שֶׁחֶמֶת עֹר). Presnejším významom slova שֶׁחֶמֶת sa zaoberá v svojom článku Noonan, ktorý polemizuje s názorom S. Dalleyovej, že tento výraz je odvodený od akkadského *duššu* a churittského *tuhšīwe* vo význame „navlečené korále z jemnej fajanskej keramiky“. Pretože שֶׁחֶמֶת je dávané vždy do súvisu s kožou, je pravdepodobnejšie, že označuje istý druh kože – podobne ako egyptské slovo *thš*. Sporné naproti tomu zostávajú niektoré lexikálne vysvetlenia, že môže ísť o význam „tmavej farby“ (podľa akkadského *dušū* a prekladov LXX a Vulgáty), „kože z delfína“ (podľa arabského *tuhās*, *BDB*) či „kože legendárneho jednorozca“ (Talmud).

590-600: **J. Kilgallen**, «**Was Jesus Right to Eat with Sinners and Tax Collectors?**». Lukášovo evanjelium sa zvlášť vyníma milosrdným prístupom ku kajúcim hriešnikom. Ježiš je v prvom rade ten, kto „zostáva“ či „trávi čas“ (μεῖναι) s hriešníkmi. Na výčitku farizejov, že „je s hriešníkmi a mýtnikmi“, ponúka Lk nielen pohotovú odpoveď v 5,31, ale tiež sériu podobenstiev (kap. 15) a gest voči kajúcnikom (kap. 5; 7), ktoré vrcholila v príbehu o mýtnikovi Zachejovi (kap. 19), ktorý ilustruje účinnosť Ježišovej metódy priateľenia sa s hriešníkmi. Kilgallen pozoruje túto jednotnú lukášovskú líniu, na pozadí ktorej objasňuje tiež Ježišov výrok: „Múdrosť (t. j. správnosť Ježišovho konania) ospravedlňuje jej deti (t. j. kajúce a navrátené Božie deti)“ (Lk 7,35).

601-608: **J. Swetnam**, «**The Meaning of τοῖς ἀκούσασιν at Hebrews 4,2**». Vo verši: „Veď aj nám sa hlásalo evanjelium tak ako aj im. Ale im počuté slovo neosožilo, lebo sa nespojili vierou s tými, ktorí ho počuli (τοῖς ἀκούσασιν)“ (Hebr 4,2) zostáva otázkou, kto sú „tí, ktorí počuli“. Zvyčajne sa tu myslí na malú skupinku verných židov (Jozue, Káleb), čo však neodpovedá charakteru Hebr, ktorý kladie dôraz na citát: „Nevojdú do môjho pokoja!“ Swetnam pokladá za hermeneutický kľúč k tejto stati – ako aj k celému listu – eucharistiu prvých kresťanov. Vierou sa majú títo kresťania pripojiť k „predstaveným“ (13,7.17), ktorí predsedajú eucharistii, odovzdávajú Ježišovo evanjelium a umožňujú vstúpiť do „pokoja“.

Jaroslav Mudroň SJ

Contents

Treaties

<i>Adriana ALEXYOVA</i>	
The Development of the Concept of Deity in the Pre-Exilic Israel	91-125
<i>Massimo Pazzini OFM</i>	
Which Language Did Jesus Speak?	126-140
<i>Marcela Andoková</i>	
The Figure of David the Penitent in Selected Patristic Commentaries on Psalm 51	141-154
<i>Róbert Horka</i>	
Meaning and Interpretation of Psalm titles in Augustine's Commentary on Psalms <i>Enarrationes in Psalmos</i>	155-177
<i>Helena Panczová</i>	
Greek Transitive Verbs Used Intransitively and Linguistic Interpretation of Some Passive Aorists in the Gospel According to Mark (evsci,sqh 15:38; sunh,cqhsan 2:2; hvge,rqh 16:6; metemorfw,qh 9:2).....	178-197
Abstracts and Reviews	198-212
Communications and References	213-219

Obsah

Štúdie

Adriana ALEXYOVÁ Vývoj koncepcie božstva v Izraeli v predexilovom období	91-125
Massimo PAZZINI OFM Ktorým jazykom hovoril Ježiš?	126-140
Marcela ANDOKOVÁ Postava Dávida kajúcnika vo vybraných patristických komentároch k Ž 51(50)	141-154
Róber HORKA Význam a interpretácia žalmových nadpisov v Augustínovom Komentári k žalmom Enarrationes in Psalmos	155-177
Helena PANCZOVÁ Grécke tranzitívne slovesá používané intranzitívne a lingvistický výklad niektorých pasívnych aoristov v Evanjeliu podľa Marka (ἐσχίσθη 15,38; συνήχθησαν 2,2; ἠγέρθη 16,6; μετεμορφώθη 9,2)	178-197

Poznámky

Abstrakty a recenzie	198-212
Oznamy	213-219